

2. Григоренко Т.В. Формування професійних компетентностей у психологів (спеціальних, клінічних) у процесі навчання. Київ – С. 240.

3. Олізько Ю. М. Міждисциплінарний підхід як засіб реалізації основних дидактичних принципів навчання // Педагогічний дискурс: зб. наук. праць / гол. ред. І. М. Шоробура. – Хмельницький: ХГПА, 2015. – Вип. 18. – С. 161-165

4. Савчин М. В. Педагогічна психологія : навч. посіб / М. В. Савчин. – Київ : Академвидав, 2007. – 424 с. – (Альма-матер).

5. Супрун Д. М. Теорія та практика професійної підготовки психологів в галузі спеціальної освіти. (дис. ... д-ра. пед. наук: 13.00.03). Київ. 657 с.

УДК 37 (092): 373.3 (492) "1910/1919"

Зайченко Н. І.

д. пед. н., доцент, доцент кафедри

соціальної роботи та освітніх і педагогічних наук

Національний університет "Чернігівський колегіум"

імені Т. Г. Шевченка

ДАНІ ЛОРЕНСО ЛУЗУРІАГІ ПРО СТАНОВИЩЕ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В НІДЕРЛАНДАХ У 1910-Х РОКАХ

Порівнюючи умови управління народною освітою в Нідерландах з іншими європейськими державами в статті "Управління освітою в Голландії" (Boletin de la Institucion Libre de

Enseñanza, 1916), педагог Лоренсо Лузуриага (Lorenzo Luzuriaga Medina) (1889–1959) відмічав, що центральне адміністрування освіти здійснювалося відомством Міністерства внутрішніх справ, а окремого міністерства освіти, як, наприклад, у Пруссії чи Баварії, не існувало. Загальна Дирекція навчання у складі Міністерства внутрішніх справ відала шкільними установами [1, с. 202].

У праці "Початкова освіта за кордоном. Германомовні країни" (Мадрид, 1916 р.) Лоренсо Лузуриага здійснював детальний огляд становища початкової освіти в Нідерландах у 1910-х роках. Він зазначав, що від 1900 року початкова освіта була обов'язковою для дітей віком від 7 до 13 років. Обов'язок навчатися не означав суворої необхідності відвідувати шкільні заклади, освіта могла здобуватися і на дому (відмова батьків відводити дитину до школи "з міркувань совісті") [2, с. 279].

За даними, представленими Лоренсо Лузуриагою, 1912 року в Нідерландах із 790365 дітей учнівського віку 95% відвідували школу [2, с. 281].

Відповідно до закону 1889 року початкова освіта в Нідерландах була безплатною для дітей із малозабезпечених родин; інші діти – сплачували шкільний збір у розмірі 0,40 песет на місяць. У 1912 році правом на безплатне навчання користувалися 277040 учнів, тобто 30% від загальної кількості учнів державних та приватних шкіл. Роком раніше за навчання школярів у державний і муніципальні бюджети надійшло 4683964 песети [2, с. 281].

Навчання релігії у державних початкових школах не провадилося. Згідно з Конституцією Королівства Нідерландів "державна освіта мала бути організована таким чином, щоби не страждали нічий релігійні переконання". У законі про початкову освіту 1857 року наголошувалося: "школи будуть відчинені для всіх дітей без розрізнення їхніх релігійних вірувань" [2, с. 281].

Освітня програма початкових шкіл (*lagerescholen*) включала обов'язкові предмети "Читання", "Письмо", "Лічба", "Елементи голландської мови", "Елементи національної історії", "Елементи географії", "Основи фізико-природничих наук", "Спів", "Перші елементи малювання", "Гімнастичні вправи", "Ручна праця" (останній – для хлопців). На факультативній основі могли вивчатися дисципліни "Елементи французької мови", "Елементи німецької мови", "Елементи англійської мови", "Елементи всесвітньої історії", "Математика", "Малювання", "Основи сільського господарства", "Гімнастика", "Ручна праця декорування" (останній – для дівчат) [2, с. 282–283].

За твердженням Лоренсо Лузуріаги, початкова освіта передбачала три умовні ступені: звичайний (*gewoon lager onderwijs*), коли вивчалися виключно обов'язкові предмети; розширений (*nitgebreydet lager onderwijs*), коли до основних предметів додавалося вивчення іноземної мови (найчастіше – французької); найширший (*meer nitgebreydet lager vaderwijs*), що здобувався за освоєння двох та більше факультативних предметів [2, с. 283].

Продовжити початкове навчання можна було в нідерландських школах удосконалення (herhalingsonderwijs), де переважним чином здійснювалося закріплення вивченого та поглиблення знаного. Навчальне навантаження освітнього закладу такого типу мало становити не менше 96 годин на рік, а програма навчання – охоплювати не менше чотирьох шкільних предметів. Відвідування початкових шкіл удосконалення не було, зрозуміло, обов'язковим, але сама школа починала діяти лише за умови набору визначеної кількості учнів. Навчання в цих освітніх закладах було спільним для хлопців та дівчат [2, с. 283].

1911 року в Нідерландах функціонувало 5434 початкові школи (з них – 3313 – державні), викладали 27319 учителів (із них – 16605 у державних школах), навчалися 932754 учні (з-поміж них – 566867 у державних школах). Школи вдосконалення відвідували 47645 учнів (із них до державних шкіл приналежали 40245 учнів) [2, с. 284].

Підготовка вчителів початкової освіти здійснювалася в національних нормальних школах (rijkskweekscholen) та на державних нормальних курсах (rijksnormaalklasen). У 7 нідерландських нормальних школах навчання тривало чотири роки. На державних нормальних курсах переважало лекційне викладання. Тривалість навчання, як і в нормальних учительських школах, становила чотири роки. Також у країні діяли муніципальні та приватні нормальні школи [2, с. 284–285].

1911 року зі 67 нідерландських нормальних шкіл – 57 були приватними. Численність студентів нормальних шкіл – 1163

особи чоловічої статі та 2521 особа – жіночої. Функціонувало 325 нормальних курсів, із них – 136 приватних. Відвідувачами курсів були 3921 чоловік та 3934 жінки [2, с. 287].

Отже, становище початкової освіти в Нідерландах у 1910-х роках порівняно з іншими країнами германомовного простору (Німеччина, Австрія, Швейцарія та ін.) згідно з даними Лоренсо Лузуріаги було одним із найкращих.

Список літератури

1. Luzuriaga L. La administracion escolar holandesa. *Boletin de la Institucion Libre de Enseñanza*. Madrid, 31 de julio de 1916. № 676, año XL. P. 202–209.

2. Luzuriaga L. La enseñanza primaria en el extranjero. Madrid: J. Cosano, 1917. 473 p.

УДК 811.161.2'243:378.041

Карпенко Н. О.

к. філол. н., доцент,

доцент кафедри мовної підготовки,

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

САМОСТІЙНА РОБОТА ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ПРИ НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Як засвідчує аналіз нових навчальних планів і програм, останнім часом кількість аудиторних занять для вивчення української мови студентами-іноземцями зменшується,